

Devlet hava yolları Umum Müdürlüğü teşkilâtı hakkında kanun lâiyhası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (I/1024)

T. C.
Başvekalet
K. Müdürlüğü
Sayı : 6/1922

7 - V - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet Havayolları Umum müdürlüğü teşkilâtı hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 5 - V - 1938 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
C. Bayar

Devlet Havayolları umum müdürlüğü teşkilât kanunu projesi mucib sebepleri

Cümhur Reisi Atatürkün yüksek direktfleri

Cümhur Reisi Atatürkün, 1 - XI - 1937 de Büyük Millet Meclisinde irad buyurdıkları yüksek nutuklarında: (Sivil havayolları idaresi Devlet teşkilâtı arasında modern bir idare halinde yer almıştır. Bütün teknik şartlar ve emniyet icabları içinde çalışmakta olan bu idarenin büyük şehirlerimizin hepsi arasında, en modern muvasale yolunu bir an evvel ifaya başlaması ve arsulusal hatlarla da kendi vasıtaları ile irtibat tesis eylemesi imkânı az zamanda teminini beklediğimiz önemli işlerdendir.) Direktifini vermişlerdir.

Başbakan Celâl Bayar da Büyük Millet Meclisinde irad buyurdıkları nutukta : (Devlet Havayollarının iç şehirlerimiz ve dış hava istasyonları ile bir an evvel devamlı irtibat tesis edecek hale getirilmesi ve havacılığın inkişafı, üzerine pek çok dikkat ve ihtimamımızı celbedecek başlıca mevzulardan biri olacaktır.) Sözleriyle bu işin Hükümetçe lâyık olduğu önemle ele alındığını ve az zaman zarfında matlûb gayeye varılacağını Büyük Türk milletine müjdelemişlerdir.

İyi bir teşkilâtın lüzumu

Son zamanlar zarfında bütün milletlerde, sivil havacılığın terakki ve inkişafı bakımından büyük bir hareket başlamış ve bu faaliyet muhtelif milletlerin umumî hayatı üzerinde de çok faydeli tesirler husule getirmiştir.

Asrın en ince ve en mükâmil harb ve nakil vasıtaları olan tayyarelerin, terakkiyatında ve işletme işlerinde gösterilen muvaffakiyetler, milletlerin medeniyet ve kudret seviyelerinin ölçüsü sayılacak derecede ehemmiyet kazanmıştır.

Bütün medenî uluslarla omuz omuza yürümek, medeniyetimizi muasır medeniyetin en yüksek derecesine çıkarmak azminde bulunan ulusumuz için modern bir hava münakalesini en mükemmel emniyet icabları içinde işletmek, az zamanda tahakkuk ettirilmesi matlûb işlerin en başında gelmektedir.

Atatürkün ve Başbakanın yüksek direktiflerine göre tanzim edilen 4 senelik program mcibince, bu sene zarfında :

Ankara - İstanbul hattına ilâveten :

Ankara - İzmir,

Ankara - Konya - Adana,

Müteakib seneler zarfında da :

Adana - Gazi Anteb - Diyarbakır,

Diyarbakır - Van,

Ankara - Sivas - Erzurum hatları açılacaktır.

Bir işletme hattının seyrüsefere açılabilmesi için o hattın güzergâhı boyunca :

A - Esas meydanlarla emniyet meydanlarının intihabı ve ıslahı,

B - Telsiz istasyonları ve gonyemetrelerin tesisi,

C - Esas meydanlarda istasyon binası, hangar, atelye, depo, pist, drenaj, gece inşileri için tenvirat, sair tesisatın inşa ve ikmali.

Lâzımgelmekte ve bütün bu işler çok esaslı tedkiklere ve uzun çalışmalara ihtiyaç göstermektedir.

Yüz binlerce lira sarfı ile vücade getirilecek bu tesisat ve inşaatın hatasız, noksansız yapılabilmesi için iyi bir teşkilât kurmağa, kâfi miktarda ehliyetli memur ve mütehasıs temin etmeğe katği zaruret vardır.

Projenin birinci maddesi

Bu madde 2186, 2744 sayılı kanunlarla kabul edilmiş esaslara göre tanzim edilmiştir. Yalnız arsulusal hatlarla da kendi vasıtalarımızla irtibat tesis etmek gayesini tahakkuk ettirebilmek için mezkûr kanunlardaki (Türkiyede havayolları tesis etmek) tabiri (Türkiye Cümhuriyeti hududları içinde ve dışında havayolları tesis etmek) şeklinde tadil edilmiştir.

Projenin iki ve üçüncü maddesi

Hava işlerinin inceliği ve ehemmiyeti, teknik ve idarî bilgilere fazla ihtiyaç göstermesi itibarile Havayolları umum müdürlüğü memuriyetlerine, Devlet teşkilâtında liyakat kazanmış, yüksek tahsil görmüş kimselerin getirilmesi ve bu maksadla da merkez kadrosunun aslı maaşlı memurlardan teşkil edilmesi ve bunlara kâfi derecede maaş verilmesi lüzumlu görülmüştür. Liyakatlerinden, bilgilerinden hakkile istifade edilecek kimselerin bu idareye alınabilmelerini ve aynı zamanda bunların bu idare işlerini meslek edinerek bütün kuvvetleriyle çalışabilmelerini temin için muvazenei umumiyye dahil memurlara bahşedilen bircümle hakların bu idare memurları için de tanılmasını icab ettirmektedir.

Projenin dördüncü maddesi

Pilot, telsizci ve makinist gibi teknik personeli, muhtelif senelerde işletmeğe açılacak her hattın ihtiyacına göre her sene adedlerinin değişmesi ve kendilerinden memurin ve teadül kanununda musarrah yüksek tahsil şartlarından ziyade teknik kudret ve kabiliyet aranılması icab ettiğinden bunların aded ve ücretlerinin her seneki ihtiyaca göre bütçe ile tesbit edilmesi muvafık görülmüştür.

Havaacılıkta en mühim ve en faal unsurlardan olan tetknik personelin, vukuu muhtemel her türlü kazalara ve tehlikelere karşı korunmaları keyfiyeti, diğer Devlet teşkilâtında çalışan müstahdemlere nazaran daha fazla ehemmiyeti haiz olması itibarile bunların tekaüdlükleri hakkında D. D. yolları işletme idaresi memurları tekaüd sandığı hakkındaki kanunun tatbiki lüzumlu görülmüştür.

Uçuşun diğer hizmetlere nazaran daha çok enerji sarfını ve yorgunluğu mucib olması ve uzviyeti daha çok yıpratıcı bulunması nazarı itibare alınarak, tayyare üzerinde çalışan uçuş personelin hiç olmazsa D. D. yolları idaresinde lokomotif üzerinde çalışan müstahdemlerde olduğu gibi her hizmet senesinin bir buçuk sene filî hizmete tekabül etmesi esası vaz edilmiştir.

Projenin beşinci maddesi

Vazife uçuşu esnasında tethlikeye maruz kalması muhtemel olan personelin eytam ve eramilinin Devlet himayesinden mahrum kalmamaları için ordudaki emsallerine kıyasen nakdî tazminat esas vazedilmiştir.

Ordudaki emsallerine 15 - V - 1930 tarih ve 1611 sayılı kanunla 2 500 ve Türk hava kurumu nizamnamesi mucibince de ayrıca 2 500 ki ceman 5 000 lira verilmekte olduğundan havayolları mensubları için de (Türk Hava kurumunun idare mensublarına böyle bir yardımda bulunmama nizamnamesi müsaid olmadığından) 5 000 lira nakdî tazminat konmuş ve bu mikdar 12/18 - I - 1938 tarih ve 3309 sayılı Şehid Pilot Ekrem Ermek ve Makinist Sami Demirel hakkındaki hususî kanunla Büyük Millet Meclisince de kabul buyurulmuştur.

Projenin altıncı maddesi

Memur ve müstahdemlerin vazife ve mesuliyetleri tayin ve tedbilleri, pilot, makinist ve telsizcilerin hizmete kabulleri ve yetiştirilme şekilleri, uçucu personelin yerde ve havadaki mesuliyetleri gibi pek muhtelif ve geniş teferrüatı ihtiva etmesi icab eden hususların talimatnamelerle tesbiti uygun görülmüştür.

Projenin yedinci maddesi

2744 sayılı kanunun muaddel 3 ve 5 nci maddelerinde kabul edilen esaslara göre tanzim edilmiştir.

Projenin sekizinci maddesi

2186 sayılı kanunun 8 nci maddesinde kabul edilen esasa göre tanzim edilmiştir.

Projenin dokuzuncu maddesi

İdareyi alâkadar eden bütün tarifeler Nafia vekâletince tasdikından sonra meriyet mevkiine girmesi, bu tarifelerin daha seri bir surette çıkartılabilmesi bakımından muvafık görülmüştür.

Projenin onuncu maddesi

İdare henüz yeni bir teşekkül olması, tesisat ve işletme masraflarını karşılayacak azamî varidat temin etmek zaruretinde bulunması itibarile şimdilik her ne suretle olursa olsun meccanen seyahat edilmemesi hakkında 2186 sayılı kanunun 10 ncu maddesinde mevcut hükmün ibka edilmesi uygun görülmüştür .

Yalnız idarenin vazifedar memurlarının, gerek havada tayyare veya telsiz cihazlarında tedkikat yapmak ve gerek diğer bir mahalde bir vazife ifa etmek gibi maksadlarla, gönderilecekleri mahallere süratle gidib biran evvel vazife görebilmelerinin temin ve aynı zamanda vazifeten bir mahalle gönderilenlere verilmesi icab eden harcırahı tasarruf edebilmek için bunlar bu hükümden istisna edilmişlerdir.

Projenin on birinci maddesi

Henüz tesisatını ikmal etmek üzere olan idarenin fabrika ve atelyeleri mevcut olmadığından ve sairinin tamir ve ıslahının mevcut askerî ve sivil fabrikalarda yapılması zarureti vardır ve yine servis muntazaman işleyebilmesi eşya ve malzeme noksanından dolayı teahhüre uğramaması için âcil ve zarurî yedek eşya ve malzemenin - bedeli usulü veçhile verilmek şartile - askerî ve sivil depolardan tedariki icab etmektedir.

(2744 sayılı kanun. Madde : Muaddel 6).

Projenin on ikinci maddesi

İdarenin tayyarelerinin askerî ve hava kurumu meydan ve yardımcı meydanlarından istifade etmesi ve keza askerî ve Hava kurumu tayyarelerinin de mütekabilen bu idarenin meydan ve yardımcı meydanlarından istifade etmesi bu üç teşekkülün işlerini kolaylaştıracak ve emniyet tedbirlerini arttıracaktır.

(2744 sayılı kanun. Madde : 3)

Projenin on üçüncü maddesi

Havacılıkta ve seyrüseferlerde, hava vaziyeti çok mühim rol ifa ettiğine göre, işletme hususunda emniyet tedbirlerinin vaktinde alınabilmesi için havanın her an ve zamandaki vaziyet ve tahavvülâtının süratle bilinmesine lüzum vardır. Bu hususta vaki olacak teahhürlerden vahim neticeler doğacağı düşünülerek hava rasad raporlarına aid telgrafların ve seyrüsefer emniyetine aid muhaberatın diğer muhaberelelere takdimen ve serian çekilmesi zarurî görülmüştür.

(2744 sayılı kanun. Madde : 4).

Projenin on dördüncü maddesi

Halkın tayyare seferlerine alıştırılması, rağbetlerinin celbi ve her hususta kolaylık temini ve aynı zamanda kendilerine bir emniyet telkini mülâhazasıle, idare tayyareleriyle yolculuk edenlerin, hayatlarının idare vasıtasile sigorta şirketine sigorta ettirilmesi ve sigorta primlerinin bilet ücretlerine ilâveten alınması muvafık görülmüştür.

(2186 sayılı kanun. Madde : 11).

Projenin on beşinci maddesi

İdarenin memleket dışından almak mecburiyetinde kaldığı tayyarelerle telsizlerin ve bunlara aid levazımın, Gümrük resmile birlikte müteahhid firmalara kabul ettirilmesi hem mümkün olmuyor, hem de kabul ettirilse bile müteahhidler bunlardan alınacak gümrük vesair rüsumun hakiki mikdarını evvelden tesbit edemediklerinden fazla fiyat talebinde bulunmakta ve bu hal idarenin zararını mucib olmaktadır.

İdare, bu levazımın gümrük vesair resimlerini kendi uhdesine aldığı takdirde ise yine hakiki mikdarın bidayeten tesbit edilememesinden dolayı bu miktar bazan bütçeye mevzu tahsisatı teca-vüz etmekte ve netice itibarile tahsisat fevkinde teahhüde girişilmiş telâkkisile âmiri itanın mesuliyeti cihetine gidilmesi lâzım gelmektedir.

Bundan başka Devlet Hava yollarında matlub olan seri inkişafın temini için bu idareye aid bütün işlerin teahhürüne sebebiyet veren engelleri ortadan kaldırmağa katği zaruret görülmektedir. Şimdiye kadar geçen tecrübelerle nazaran gümrük muamelelerinin uzun sürmesi hasebile idare işlerinde başlıca geçiktirme âmillerinden olduğu anlaşılmıştır.

Uzun süren bu muamelelerin intacı için bazı memurların haftalarca, aylarca bu işlerin peşinde koşması icab etmekte ve bu hal hem esas vazifelerinin kısmen geri kalmasını, hem de işlerin teahhüre uğramasını mucib olmaktadır.

Netekim: İdare tayyarelerinin umumî revizyonları Kayseri tayyare fabrikasında yapılmakta olduğundan ve revizyon malzemesi de Londradan gelmekte bulunduğundan beş aydanberi Kayseride revizyonda bulunan iki yolcu tayyaresinin henüz revizyon işi ikmal edilememiştir. Bunlara aid yedek malzemenin Gümrük muamelesi iki aydan fazla sürmüştür.

Esasen bir taraftan Hazineden alınan bir paranın mühim bir kısmının, diğer taraftan Gümrük resmi adile yine Hazineye verilmesi amelî bir faide temin etmemektedir.

Bu Devlet müessesesinin seri bir inkişafa mazhar olabilmesi için gümrük ve sair vergilerden mua-fiyetinin temini çok lüzumlu görülmektedir.

Projenin muvakkat birinci maddesi

Bağlı teşkilât kanunu projesinin 4 ve 5 nei maddelerile vazife uçuşu esnasında ölen Pilot, makinist ve telsizcilere beşer bin lira nakdî tazminat verilmekle beraber ayrıca yetimlerine ve dullarına tekaüd maaşı tahsisi eihetine gidilmiştir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce vazife uçuşu esnasında şehid düşen pilot Ekrem Erntek ile makinist Sami Demirelin miraslarına verilecek tazminat hakkında acilen tanzim ve Yüksek Meclise sunulan 12/18 - I - 1938 tarih ve 3309 sayılı kanunun gerek Yüksek Meclis encümenlerinde ve gerekse Heyeti Umumiyyede müzakere sırasında böyle bir teşkilât kanunu tanzim edilmekte olduğu mevzu bahsolmuş ve yeni hazırlanacak kanunla tanılacak hak ve menfaatlerden adları yukarıda yazılı iki şehidin yetim ve dullarının kısmen bile olsa mahrum bırakılmamaları lâzım geleceği izhar buyurulmuştur.

Yüksek Meclisin bu isteğini yerine getirmek maksadile projenin işbu muvakkat maddesi teklif edilmiştir.

Projenin muvakkat ikinci maddesi

Projeye bağlı cetvelde yazılı memuriyetlerin maaşları tesbit edilirken :

Halen idare kadrosunda mevcut ücretlerin tekabül ettiği dereceler, Devlet teşkilâtının muhtelif dairelerinde kabul ve tatbik edilmekte olan maaşlar,

Ve idarenin hususiyeti nazarı itibare alınmıştır.

Senelerdenberi idarede çalışarak meslekî bilgilerini arttırmış olan ve ücretle müstahdem bulunan memurlardan lüzumlu görülenlerin, yeni ihdas edilen kadrolara tayinleri keyfiyeti, gerek ikmaline çalışılmakta olan bir çok işlerin tehhüre uğramaması ve gerek istenilen inkişafın ahenkdar bir şekilde ve bir an evvel temin edilebilmesi bakımından lüzumlu görülmüştür.

Esasen bu kadrolar azamî olub daha aşağı derecelere memur tayini caiz olacağı projenin ikinci maddesinde tasrih olunmuştur. Tayinlerde bu kayidla birlikte memurların ehliyet derecelerinin göz önünde bulundurulacağı tabiidir.

Gerek iyi elemanların, başarabilecekleri işlere geçirilebilmelerini ve gerekse kadroları maaş cetveline geçen ücretli memurların almakta oldukları ücretlerin tekabül ettiği derecelere veya daha dün derecelere bir defaya mahsus olmak üzere tayin imkânını temin maksadile işbu muvakkat maddenin teklifi zarurî görülmüştür.

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Nafia encümeni
Esas No. 1/1024
Karar No. 17

25 - V - 1938

Yüksek Reisliğe

Devlet havayolları umum müdürlüğü teşkilâtı hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 5 - V - 1938 tarihli içtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası ve esbabı mucibe mazbatası encümende Nafia vekili Bay Ali Çetinkaya hazır olduğu halde okundu ve görüşüldü:

Hükümetin esbabı mucibesinde tafsilen izah olunduğu gibi hava seferleri günden güne inkişaf ederek medenî memleketlerde büyük ehemmiyet kazanmaktadır. Bizim de havayollarımızı memleketimizin mühim şehirleri arasında sefer yapacak ve beynelmilel hava istasyonlarıyla irtibat eyleyecek halde inkişaf ettirmeliğimiz zarureti vardır. Bu gayeye vüsul için hazırlanan lâiya ve istilzam ettiği teşkilât bu günkü sivil tayyarelerimiz adedine ve yaptığı seferlere nazaran fazla görülebilirse de alınan izahata göre bunun derhal tatbik edilmeyeceği havayollarının vüsat ve inkişafı için mütenasiben yapılması zarurî olan teşkilât olduğu anlaşılmıştır.

Dördüncü maddede vuzuh kastile tadil yapılmış ve merbut cetvelin mühendisler fıkrasında tayyare mühendisi tedarikini temin gayesile ücretlerinin arttırılması muvafık görülerek cetvelin yalnız bu kısmı tadil edilmiştir.

Diğer maddeleri aynen kabul olunarak havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Nafia E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzincan	Kayseri	Manisa
A. Samih İter	A. Hülmî Kalaç	O. Erçin
Afyon K.	Afyon K.	Ankara
M. Göneng	Cemal Akçın	E. Demirel
Elâziğ	Eskişehir	Eskişehir
F. Z. Çiyiltepe	A. Özdemir	O. Işın
İçel	İzmir	Isparta
F. Mutlu	S. Epikmen	H. Özdamar
Kars	Kastamonu	Niğde
B. Öngören	Sami Erkman	H. Mengi
Samsun	Tokad	
Dr. A. Sirel	S. Üke	

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 146
Esas No. 1/1024

30 - V - 1938

Yüksek Reisliğe

Devlet havayolları umum müdürlüğü teşkilâtı hakkında olup Başvekâletin 7 Mayıs 1938 tarih ve 6/1922 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâiyhası Nafia encümeni mazbatasile birlikte encümenimize verilmiş olmakla Nafia vekâleti namına münakalât dairesi reisi ve Devlet havayolları umum müdür muavini hazır oldukları halde okundu ve konuşuldu:

Havayolları Devlet işletme idaresi teşkilâtı hakkındaki 2186 sayılı kanun ile bu kanunun bazı hükümlerini değiştiren 2744 sayılı kanundaki

hükümleri birleştirmek ve bir kaç senelik tecrübe neticesinde bu hükümlerde yapılması muvafık görülen bazı değişiklikleri yapmak ve gittikçe bünyesi ve çalışma sahası genişleyen ve şimdiye kadar işletme idaresi halinde bulunan bu teşekkülün daha iyi çalışabilmesini temin etmek üzere müstakil bir müdüryeti umumiyyeye kalbetmek maksadlarıyla sevk edildiği anlaşılan lâiya Encümenimizde de esas itibarıyla kabul edilmiştir. Cereyan eden müzakere neticesinde lâiyhada aşağıda arz edilen bazı değişiklikler yapılmıştır.

Lâyihanın 7 nei maddesinde müdüriyetin bütün menkul ve gayrimenkul mallarının Devlete aid olduğu zikredilmektedir. Halbuki hükmî şahsiyeti haiz olan bir müessesenin mallarına karşı tasarruf hakkını nezeder mahiyette ifade edilmiş olan bu kayıt ile bu malların Devlet malları gibi muhafazası ve bunlar aleyhine işlenecek suçların Devlet malları aleyhine işlenmiş suçlar gibi cezalandırılması kastedildiği anlaşıldığından maddenin bu hükmü bunu ifade eder şekilde değiştirilmiş ve diğer hükümlerin bu madde ile alakası bulunmadığından ayrı bir madde halinde ifadesi muvafık görülmüş ve bu babda tanzim olunan 8 nei madde lâyihaya eklenmiştir.

Sekizinci maddenin 2 nei fıkrası da müdüriyetin sarfiyat evrakının badessarf Divanı muhasabatın vizesine tâbi tutulması maksadını ihtiva eylediğinden bu maksadı açıkça ifade eder şekilde mezkûr madde dahi 9 neu madde olarak yeniden yazılmıştır.

Muvakkat birinci madde üzerinde Encümenimizce durulmuştur. Teklif olunan bu madde ile lâyihaya bağlı maaşlı memurlar kadrosundaki memuriyetlere, halen idarede ücretle müstahdem bulunanların ücretlerine tekabül eden maaşlara geçirilmeleri temin edilmek istenilmiştir. Filhakika bazı teşkilât kanunlarında görülen lüzum ve zaruretlere binaen bu kabül istisnaî hükümler kabul edilmiş ise de bu hükümler münhasıran memlekette mikdarları mahdud bulunan teknik elemanlardan ve mütehasıs kimselerden istifade maksadile ve bazı kayid ve şartlarla kabul edilmiştir. Bu müdüriyet için de bu esas göz önünde bulundurulacak ihtisas ve teknik mev-

kilerinde bulunanlara münhasır olmak ve idarede ve bu idarenin bağlı bulunduğu vekâlet hizmetlerinde üç sene çalışmadıkça bu maaşlar mükteseb hak teşkil etmemek ve teadül kanununda tesbit edilen (A) serisine tekabül eden maaşlara geçebilmek için de yüksek mekteb mezunu olmak gibi kayidlerle bu istisnaî hükmün kabulü Encümenimizce kararlaştırılmış ve madde o şekilde yeniden yazılmıştır.

İdarenin hali hazır mesaisini durdurmamak maksadile bu lâyiha ile tesbit edilen maaşlı memuriyetlerde halen ücretle müstahdem bulunanların gene ücretle istihdamlarına devamını temin etmek ve vuku bulacak münhallere maaşlı memur bulunamadığı takdirde bu memuriyetlerde ücretli müstahdem de kullanabilmek üzere ikinci muvakkat madde lâyihaya eklenmiştir. Dördüncü madde Nafra encümeninin tadili, diğer maddeler de Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiş ve bu esaslar dahilinde yeniden hazırlanan kanun lâyihası Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Reis	M. M.	Kâtib
Burdur	Trabzon	İstanbul
M. Şeref Özkan	R. Karadeniz	F. Öymen
Çorum	Kırklareli	Manisa
E. Sabri Akgöl	Ş. Ödül	T. Türkoğlu
Mardin	Ordu	Seyhan
R. Erten	H. Yalman	N. Eldeniz
Sıvas	Tokad	Trabzon
Remzi Çiner	S. Genca	Sırrı Day
Yozgad		
S. İçöz		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet havayolları umum müdürlüğü teşkilâtı hakkında kanun

(Proje)

MADDE 1 — Devlet havayolları umum müdürlüğü, Türkiye Cumhuriyeti hududları içinde ve dışında havayolları tesis etmek ve bu yollar üzerinde tayyarelerle yolcu, eşya ve posta nakliyatı yapmak üzere teşekkül etmiş, Nafia vekâletine bağlı, hükmî şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare edilen bir Devlet müessesesidir.

Bu müessesenin en yüksek idare âmiri Nafia vekilidir.

MADDE 2 — Devlet havayolları umum müdürlüğü memurlarının derece, aded ve maaşları, bu kanuna bağlı cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı maaşlar azamî olup icabında bu memuriyetlere daha aşağı dereceden de memur tayin olunabilir .

MADDE 3 — Devlet havayolları umum müdürlüğü memurları, Devlet memurlarının tâbi oldukları hükümlere tabidir.

Bunların tekaüdlükleri 1683 sayılı kanuna göre yapılır.

Muvazenei umumiyyeye dahil dairelerden Devlet havayolları umum müdürlüğü idaresine ve bu idareden muvazenei umumiyyeye, dahil dairelerden birine geçmiş veya geçecek olan memurların hizmet müddetleri müteakiben tekaüdlük için meşrut olan kanunî müddetin hesabında sayılır.

MADDE 4 — Devlet havayolları umum müdürlüğü müstahdemlerinin ve maaşlı kadrolarda ücretle istihdam edilenlerin tekaüdlükleri hakkında Devlet demiryollarına aid 2454 sayılı kanunla o kanuna ek 2904 sayılı kanun hükümleri tatbik olunur.

Bu müstahdemlerin aylıklarından kesilen yüzde beşlerle, Devlet hava yolları bütçesinden bu paranın bir senelik balığına muadil tahsis edilecek meblağ, ve yüzde yarım malûliyet tazminatı karşılığı, Devlet demir yolları tekaüd sandığına yatırılır. 2904 sayılı kanunun 18 nci maddesinde lokomotif üzerinde çalışan memur ve müstahdemlerin her hizmet senesinin bir buçuk sene filî hizmete tekaübül edeceği hakkındaki hüküm, Devlet hava

NAFIA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet havayolları umum müdürlüğü teşkilâtı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükûmetin birinci maddesi aynen

MADDE 2 — Hükûmetin ikinci maddesi aynen

MADDE 3 — Hükûmetin üçüncü maddesi aynen

MADDE 4 — Devlet havayolları umum müdürlüğü müstahdemlerinin ve maaşlı kadrolarda ücretle istihdam edilenlerin tekaüdlükleri hakkında Devlet demiryollarına aid 2454 sayılı kanunla o kanuna ek 2904 sayılı kanun hükümleri tatbik olunur. Bu müstahdemlerin aylıklarından kesilen yüzde beşlerle, Devlet havayolları bütçesinden bu paranın bir senelik balığına muadil tahsis edilecek meblağ, ve yüzde yarım malûliyet tazminatı karşılığı, Devlet demiryolları tekaüd sandığına yatırılır. Devlet havayolları umum müdürlüğünün tayyare üzerinde çalışan uçucu personelinin tayyare üzerinde geçirdikleri müddet bir buçuk misli filî hizmet senesine tekabül eder.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

*Devlet Havayolları umum müdürlüğü teşkilât
kanun lâyihası*

MADDE 1 — Hükûmetin 1 nci maddesi aynen.

MADDE 2 — Hükûmetin 2 nci maddesi aynen.

MADDE 3 — Hükûmetin 3 ncü maddesi aynen.

MADDE 4 — Nafia encümeninin 4 ncü maddesi aynen.

Hü.

yolları umum müdürlüğünün tayyare üzerinde çalışan uçucu personeli hakkında da tatbik olunur.

MADDE 5 — Vazife ile uçuş esnasında düşen pilot, pilot muavini, mühendis, makinist ve telsizcilerden ölenlerin maaşa müstahak ailesi efradına, tahsis olunacak dul ve yetim maaşından başka olarak, kanunî mirascılara bir defaya mahsus olmak üzere beş bin lira nakdî tazminat verilir.

MADDE 6 — A - Devlet hava yolları umum müdürlüğü, Nafia vekilinin inhası ve İcra Vekilleri Heyetinin kararile tayin ve tebdil olunur.

B - Muhasebe müdürü Maliye vekâletince tayin edilir.

Diğer memur ve müstahdemlerin tayin ve tebdillerile vazife ve salâhiyetleri, ve idare encümeni ile inzibat komisyonunun sureti teşekkülü ile vazife ve salâhiyetleri, ve idare muamelelâtının sureti tedviri nizamnamelerle, nakliyat usul ve şartları ve işletmeyi alâkadar eden hususlar Nafia vekâletince tesbit olunur.

MADDE 7 — Hava yolları umum müdürlüğünün bütün menkul ve gayri menkul mallarile varidat fazlaları Devlete aid olduğu gibi bütçe açığı da Devletçe kapatılır.

MADDE 8 — İdarenin sarfiyat ve hesabâtı muhasebei umumiye kanunu hükümlerine göre icra ve tesis olunur. Ancak Divanı muhasebatın murakabesi sarfiyatın vukuundan sonra ifa edilir.

MADDE 9 — İdarenin yolcu, eşya, meydan, hangar tarifeleri ve P. T. T. idaresile müştereken tesbit edecekleri posta tarifeleri Nafia vekâletince tasdik olunduktan sonra meriyet mevkiine girer.

MADDE 10 — Devlet hava yolları umum müdürlüğünün tayyarelerle her ne şekil ve suretle

Na. E.

MADDE 5 — Hükümetin beşinci maddesi aynen

MADDE 6 — Hükümetin altıncı maddesi aynen

MADDE 7 — Hükümetin yedinci maddesi aynen

MADDE 8 — Hükümetin sekizinci maddesi aynen

MADDE 9 — Hükümetin dokuzuncu maddesi aynen

MADDE 10 — Hükümetin 10 ncu maddesi aynen

B. E.

MADDE 5 — Hükûmetin 5 nci maddesi aynen.

MADDE 6 — Hükûmetin 6 ncı maddesi aynen.

MADDE 7 — Devlet Havayolları umum müdürlüğüne aid mallar Devlet malı hükmündedir. Bunları çalanlar, ihtilâs edenler, zimmetlerine geçirenler veya her ne suretle olursa olsun suiistimal edenler Devlet malları hakkında ika olunan bu gibi suçlara müterettib cezalara tâbidirler.

MADDE 8 — Mezkûr umum müdürlüğün varidat fazlası Devlete aid olduğu gibi bütçe açığı da Devletçe kapatılır.

MADDE 9 — İdarenin sarfiyat ve hesabı muhasebei umumiye kanunu hükümlerine göre icra ve tesis olunur. Ancak bu sarfiyata müteallik evrakın vizesi Divanı muhasebatça badessarf yapılır.

MADDE 10 — Hükûmetin 9 ncü maddesi aynen.

MADDE 11 — Hükûmetin 10 ncü maddesi aynen.

Hü.

№ 2.

olursa olsun meccanen seyahat edilemez. Ancak idare memurlarının vazife icabı yapacakları seyahatler bu hükümden müstesnadır.

MADDE 11 — İdarenin bütün tesisat ve vesaiti, Devlete aid askerî ve mülkî fabrikalarda maliyet fiatına tamir ve ıslah edilir. Ve müstacelen lüzum olacak yedek eşya, malzeme ve vesait, Devlete aid askerî ve mülkî depo ve anbarlardan maliyet fiyatı ile satılır. Bu tarzda yaptırılacak tamirat ile alınacak malzeme bedelleri mezkûr fabrika ve depolara usulü veçhile nakden verilir.

MADDE 12 — İdare tayyareleri, askerî ve hava kurumu meydan ve yardımcı meydanlarından, askerî ve hava kurumu tayyareleri dahi hava yollarının meydan ve yardımcı meydanlarından karşılıklı ve ücretsiz istifade ederler.

MADDE 13 — Meteoroloji umum müdürlüğü, hava yolları idaresi tarafından lüzum görülecek zamanlara göre, hava rasadlarını toplayıp, yine hava yolları idaresinin tayin edeceği müdetler içinde hava meydanlarına verir.

Posta, telgraf ve telefon idaresi de, işbu idareye aid hava rasad raporları hakkındaki telgrafların ve seyrüsefer emniyetine aid muhaberatın, diğer muhaberelere takdimen ve serian çekilmesini temin eder. Havayolları idaresi ve Meteoroloji umum müdürlüğü, birbirinin telsiz istasyonlarından karşılıklı istifade ederler. Havayolları idaresinin telsiz istasyonlarında, Meteoroloji umum müdürlüğünce vücuda getirilecek rasad merkezlerinde işletme ve idare bakımlarından memurların vazifeleri bu iki idare arasında müştereken tesbit edilir.

MADDE 14 — Yolcular, bin lirası mecburî olmak üzere on bin liraya kadar sigorta edilir. Sigorta primi, Nafia vekâletince münasib görülecek sigorta şirketlerle bilitilâf tesbit edilecek nisbetler dahilinde bilet ücretlerine ilâveten alınarak emanete irad kayid ve sigorta mukaveleleri mucibince emaneten reddiyat suretile tesviye edilir.

Kaza neticesinde malûliyet veya vefat vukuunda, sigorta edilen mikdar yolculara veya kanunî mirasçılara mukavelesine tevfiқан sigorta şirketi tarafından ödenir.

MADDE 11 — Hükümetin 11 nci maddesi aynen

MADDE 12 — Hükümetin on ikinci maddesi aynen

MADDE 13 — Hükümetin on üçüncü maddesi aynen

MADDE 14 — Hükümetin on dördüncü maddesi aynen

B. E.

MADDE 12 — Hükümetin 11 nci maddesi
aynen.

MADDE 13 — Hükümetin 12 nci maddesi
aynen.

MADDE 14 — Hükümetin 13 ncü maddesi
aynen.

MADDE 15 — Hükümetin 14 ncü maddesi
aynen.

Hü.

Na. E.

MADDE 15 — Nafra vekâletince, Devlet havayolları idaresi için yabancı memleketlerden mubayaa edilecek her nevi tayyare, telsiz cihazı, emniyet ve işaret tesisatı ve bunlara müteallik her türlü yedek edevat ve malzeme gümrük resminden ve diğer vergilerden muaftır.

MUVAKKAT MADDE 1 — Halen havayolları idaresinde müstahdem olanların bir defaya mahsus olmak üzere ilişik cetvelde yazılı memuriyetlere, almakta oldukları ücretin te-kabül ettiği maaşlarla tayinleri caizdir.

MADDE 16 — Havayolları Devlet işletme idaresi teşkilâtı hakkındaki 29 - V - 1933 ve 30 - V - 1935 tarih ve 2186, 2744 sayılı kanunlar mülğadır.

MADDE 17 — Bu kanun 30 Mayıs 1938 tarihinden muteberdir.

MADDE 18 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

5 - V - 1938

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
C. Bayar	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	Ş. Kesebir
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Rana Tarhan	F. Kurdoğlu

MADDE 15 — Hükûmetin on beşinci maddesi aynen

MADDE 16 — Hükûmetin on altıncı maddesi aynen

MADDE 17 — Hükûmetin on yedinci maddesi aynen

MADDE 18 — Hükûmetin on sekizinci maddesi aynen

B. E.

MADDE 16 — Hükümetin 15 nci maddesi aynen.

MUVAKKAT MADDE 1 — Halen havayolları idaresinde ihtisas ve teknik mevkilerinde ücretle müstahdem bulunanların almakta oldukları ücretleri tutarma tekabül eden maaş derecelerini geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere teşkilât kadrosuna nakil ve tayinleri caizdir. Ancak bu maaşlar bu idarede veya bu idarenin bağlı bulunduğu vekâlet hizmetlerinde üç sene çalışmadıkça mükteseb bir hak teşkil etmeyeceği gibi bunlardan Yüksek mekteb mezunu olmıyanlar da 1452 sayılı kanunla tesbit edilen (A) serisine tekabül eden maaşlı memuriyetlere tayin edilemezler.

MUVAKKAT MADDE 2 — Teşkilât kadrosundaki memuriyetlere maaşlı memur tayin edinceye kadar bu memuriyetlerde maaşları emsal hâsılı ile birlikte ücret olarak verilmek suretile halen müstahdem olanlarla icabında yeniden tayin olunacak ücretli memur da kullanılabilir.

MADDE 17 — Hükümetin 16 nci maddesi aynen

MADDE 18 — Hükümetin 18 nci maddesi aynen

Hükümetin teklifine bağlı Devlet Hava yolları
memurlarına aid kadro ve maaş

CETVELİ

D.	Memuriyeti	Aded	Maaş	D.	Memuriyeti	Aded	Maaş
	<i>Umum müdürlük</i>			9	Muamelât müdürü muavini	1	45
3	Umum müdür [*]	1	100	11	Memur	2	30
4	» » muavini [*]	1	90	12	»	2	25
8	Hususî kalem şefi	1	45	14	Kâtib	2	20
14	Kâtib	1	20		<i>Levazım müdürlüğü</i>		
	<i>Fen heyeti</i>			7	Levazım müdürü [*]	1	55
5	Mühendis [*]	1	80	9	Ayniyat muhasibi	1	40
6	» [*]	2	70	11	Mutemed	3	30
14	Kâtib	1	20	12	Ambar memuru	2	25
	<i>İşletme müdürlüğü</i>			14	Kâtib	1	20
4	İşletme müdürü [*]	1	90		<i>Muhasebe müdürlüğü</i>		
9	Şef	1	40	7	Muhasebe müdürü [*]	1	55
11	Memur	1	30	9	Şef	1	40
14	Kâtib	2	20	11	Memur	1	30
11	Srhhiye memuru	3	30	12	»	1	25
12	» »	2	25	11	Veznedar	1	30
	<i>Muamelât müdürlüğü</i>			14	Kâtib	2	20
7	Muamelât müdürü [*]	1	55				

[*] İşaretili maaşların emsali hâsılı ücret olarak verilebilir.

Nafia encümeninin değiştirişine bağlı Devlet
Hava yolları memurlarına aid kadro ve maaş

CETVELİ

D.	Memuriyeti	Aded	Maaş
	<i>Fen heyeti</i>		
5	Mühendis [**]	1	80
6	Mühendis [*]	2	70
14	Kâtib	1	20

[**] İşaretili maaşların emsali hâsılı bir misli fazlasile ücret olarak verilebildiği gibi Türk bulunmadığı takdirde ecnebi dahi istihdam edilebilir.

CETVEL

D.	Memuriyeti	Aded	Maaş	D.	Memuriyeti	Aded	Maaş
<i>Umum müdürlük</i>				<i>Muamelât müdürlüğü</i>			
3	Umum müdür	1	100	7	Muamelât müdürü	1	55
4	» » muavini	1	90	9	» » muavini	1	45
8	Hususî kalem Şefi	1	45	11	Memur	2	30
14	Kâtib	1	20	12	»	2	25
<i>Fen heyeti</i>				14	Kâtib	2	20
5	Mühendis [*]	1	80	<i>Levazım müdürlüğü</i>			
6	»	2	70	7	Levazım müdürü	1	55
14	Kâtib	1	20	9	Ayniyat muhasibi	1	40
<i>İşletme müdürlüğü</i>				11	Mutemed	3	30
4	İşletme müdürü	1	90	12	Ambar memuru	2	25
9	Şef	1	40	14	Kâtib	1	20
11	Memur	1	30	<i>Muhasebe müdürlüğü</i>			
14	Kâtib	2	20	7	Muhasebe müdürü	1	55
11	Sıhhiye memuru	3	30	9	Şef	1	40
12	» »	2	25	11	Memur	1	30
<i>[*] Emsal hâsılının bir misli fazlasına kadar ücretle Türk, bulunmadığı takdirde ecnebi istihdam olunabilir.</i>				12	»	1	25
				11	Veznedar	1	30
				14	Kâtib	2	20